

מתכונת באזרחות עם חומר פתוח - אולפנת בהר"ן

קראי היטב את ההוראות והשאלות לפני שאת ניגשת לענות על המתכונת.

במבחן זה ארבעה פרקים:

- פרק א - שאלות ידע והבנה - 5 מתוך 8 שאלות (15 נקודות)
- פרק ב - שאלות ידע, הבנה ויישום - 2 מתוך 4 שאלות (40 נקודות)
- פרק ג - שאלות מקור מילולי - 2 מתוך 3 שאלות (28 נקודות)
- פרק ד - ניסוח שאלת עמדה עם תשובה מלאה + משוב אישי (17 נקודות)

חומרי עזר : חוברת אזרחות ורשת האינטרנט.

המבחן הוא אישי ואין להיעזר בחברות או בבני משפחה וכדומה!

את התשובות יש להקליד בקובץ **word** אותו יש לשלוח

לכתובת המייל הבאה: 1002192069@hityash.org.il (מרים - מייל ארגוני)

בראש הקובץ לא לשכוח לציין שם מלא וכיתה!

 בהצלחה רבה!!

חלק א' - ידע והבנה (15 נקודות)

בחלק זה עלייך לענות על חמש מתוך שאלות 1 - 8 (לכל שאלה - 3 נקודות).

1. ההבדלים (=דומה ושונה) בין החלטה 181 (תכנית החלוקה של האו"ם) לבין הכרזת העצמאות הם:

- א. מתן זכויות לאומיות לערביי ישראל - אין באף מסמך
- ב. ישנה התייחסות לשטח ולגבולות - בשני המסמכים
- ג. ישנה התייחסות למתן זכויות יסוד (טבעיות) מלאות ושוות לערביי ישראל - בשני המסמכים
- ד. ישנה התייחסות למעמד העיר ירושלים - בהחלטה 181, ובהכרזת העצמאות - אין
- ה. כל התשובות נכונות

2. מדיניות הבחנה מותרת שונה ממדיניות העדפה מתקנת בכך ש:

- א. הבחנה מותרת היא הענקת הטבה קבועה לכל אדם, העדפה מתקנת ניתנת רק לאוכלוסייה מקופחת
- ב. הבחנה מותרת היא מדיניות מוסכמת ואפילו חוקים רבים בכל דמוקרטיה מבוססים עליה, העדפה מתקנת היא מדיניות שנויה במחלוקת
- ג. הבחנה מותרת - ניתנת בשל שונות רלוונטית של בני אדם, העדפה מתקנת - ניתנת בשל קיפוח
- ד. רק תשובות ב' + ג' נכונות

3. הנגזרות של הזכות לחירות הן:

- א. חופש המחשבה והמצפון, התנועה, הביטוי, העיסוק, דת, מדת
- ב. חופש המחשבה והמצפון, התנועה, הביטוי, המידע, העיתונות, העיסוק, דת, מדת, ההתאגדות, ההפגנה והמחאה ועוד ...
- ג. הזכות לפרטיות
- ד. הזכות לשם-טוב
- ה. אף תשובה אינה נכונה

4. חקיקת תקנות לשעת חירום:

- א. היא אחד מתפקידי הממשלה המוסמכת להתקין אותן לטובת: הגנה על המדינה, ביטחון ובריאות הציבור, אספקת שירותים חיוניים
- ב. מיוחדת בכך שהן יכולות לגבור על כל חוק רגיל (למעט חוקים חסינים כמו חוקי יסוד)
- ג. יכולה להתממש רק כאשר מוכרז מצב חירום במדינה, כשבפועל מאז הקמת המדינה ההכרזה מחודשת על ידי הכנסת אחת לשנה
- ד. כל התשובות נכונות

5. פקודה בלתי חוקית שונה מפקודה בלתי חוקית בעליל בכך ש:

- א. פקודה בלתי חוקית - נוגדת את ערכי המוסר והמצפון, פקודה בלתי חוקית בעליל - נוגדת את החוק, או את הנחיות הצבא, או חורגת מסמכות נותן הפקודה.
- ב. אין שוני בנוגע לחובת הביצוע. בשתיהן - אין לבצע את ההוראה.
- ג. אי ציות לפקודה בלתי חוקית - יגרור העמדה לדין של הפקוד, ציות לפקודה בלתי חוקית בעליל - יגרור העמדה לדין, הן של נותן הפקודה והן של מבצע הפקודה.
- ד. אף תשובה אינה נכונה

6. הרעיון דמוקרטיה מתגוננת :

- א. הוא יצירת מנגנון של חוקים, תקנות ופסקי דין, המגביל חלק מזכויות האדם והאזרח במדינות דמוקרטיות.
- ב. נעשה בו שימוש במדינות דמוקרטיות במצבים שבהם יש סכנה לעצם קיום המדינה, לאופייה הדמוקרטי, לחייהם של אזרחים וקבוצות מיעוט ועוד.
- ג. שנוי במחלוקת באשר לשאלה באילו מצבים יהיה מוצדק להתנהג כדמוקרטיה מתגוננת, מבלי שהדבר ייחשב כדיכוי מיותר של זכויות אזרח מקובלות.
- ד. כל התשובות נכונות

7. לאומיות אתנית-תרבותית שונה מלאומיות אזרחית-פוליטית ב:

א. שאיפת בני הלאום לעצמאות במסגרת של מדינה ריבונית או במסגרת של אוטונומיה בתוך מדינה קיימת

ב. המאפיינים המשותפים של בני הלאום

ג. רק בלאומיות אתנית-תרבותית יש חפיפה בין הלאומיות לבין האזרחות

ד. רק תשובות ב'+ג' נכונות

8. החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם מבטא את אופייה היהודי של המדינה ב:

א. היבט הדתי - משום שישנו ציווי דתי למחות את זכר עמלק

ב. היבט הלאומי - משום שמדינת ישראל רואה את עצמה כמייצגת את העם היהודי בעולם לדורותיו

ואחראית לשלומם כולל ענישה בפוגעים בו, גם אם הפגיעה נעשתה מחוץ לגבולותיה וטרם הקמתה

ג. היבט התרבותי - משום שהתרבות היהודית רואה בנקמה בגויים חובה מוסרית, כפי שעולה בספרות

היהודית בתקופות שונות בהיסטוריה

ד. תשובות א'+ב' נכונות

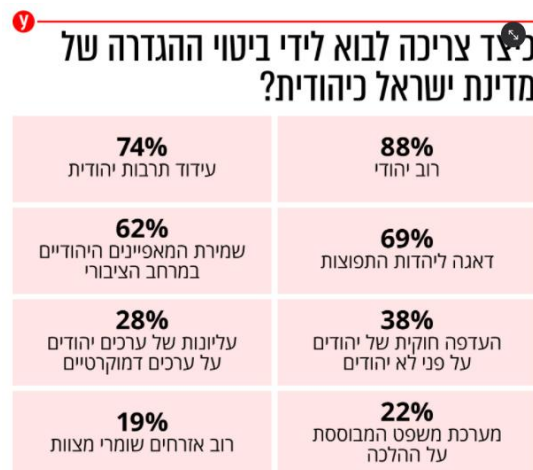
חלק ב' - ידע הבנה ויישום (40 נקודות)

בחלק זה עלייך לענות על שאלה אחת מתוך שאלות 9 - 10 ועל שאלה אחת מתוך שאלות 11 - 12 (לכל שאלה - 20 נקודות).

עלייך לענות על אחת מהשאלות 9 - 10.

שאלה 9: מדינת ישראל כמדינה יהודית

קראי את המאמר: [פערים משמעותיים בשאלת הגדרתה של המדינה כיהודית ודמוקרטית](#) / מתוך אתר ynet. במאמר מוצגות דעות שונות בציבור היהודי בישראל בנוגע לשאלה כיצד צריכה לבוא לידי ביטוי הגדרתה של מדינת ישראל כמדינה יהודית.

א. צייני והציגי שני חוקים המבטאים את אופייה היהודי של המדינה בהתאם לשתי דעות שונות בנוגע להגדרת מדינת ישראל כמדינה יהודית.

ב. הציגי מאפיין נוסף, מלבד בתחום החקיקה, להגדרתה של מדינת ישראל כמדינה יהודית.

ג. צייני והציגי מהו העיקרון הדמוקרטי שנפגע כיום בישראל, לדברי פרופ' ידידיה שטרן. הסבירי כיצד דעתו באה לידי ביטוי במאמר שקראת.

ד. הביעי דעתך - מהו "החלום" שלך ביחס לאופייה היהודי והדמוקרטי של מדינת ישראל? בתשובתך התבססי על עולם הערכים שלך.

שאלה 10: מדינת ישראל כמדינה יהודית

בשנת תשע"ח (2018) נחקק בכנסת חוק יסוד: ישראל - מדינת הלאום של העם היהודי [המכונה

בקצרה: "חוק הלאום"]. לעיון בנוסח המלא של החוק לחצי [כאן](#) .

א. צייני שני הבדלים בין חוק יסוד לחוק רגיל.

צייני מאפיין אחד של חוק יסוד הבא לידי ביטוי בנוסח "חוק הלאום".

ב. נוסח "חוק הלאום" זכה לתמיכה רחבה ואף עבר ברוב של 62 חברי כנסת. אולם, נוסח החוק שהתקבל עורר מחלוקת בחברה הישראלית.

הציגי שני נימוקים בדבר נחיצותו של "חוק הלאום". בתשובתך תוכלי להתבסס על הסעיף מתוך אתר

ויקיפדיה - [נימוקים בעד החוק](#) .

ג. הסבירי מהי הביקורת המרכזית של מתנגדי החוק. בתשובתך תוכלי להתבסס על ה[מאמר](#) מתוך אתר

המכון הישראלי לדמוקרטיה: "כל מה שרציתם לדעת על חוק הלאום" .

ד. הביעי עמדתך ביחס לנוסח "חוק הלאום":

- אם את תומכת בנוסח החוק כפי שהוא הסבירי מדוע.

- אם את מתנגדת לנוסח החוק - הציעי שינוי אפשרי לתיקון נוסח החוק.

המשך פרק שני - עלייך לענות על אחת מהשאלות 11 - 12.

שאלה 11: מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית

בארץ ובעולם ישנם אזרחים רבים היוצאים ביוזמות אזרחיות במטרה להשפיע על החברה והעולם כולו בתחומים שונים. לפנייך דוגמה מהעולם הממחישה כיצד רעיון יפה של אזרח פשוט יכול להשפיע: [הילדה השוודית ששינתה את העולם](#) / מתוך כתבתה של אנטוניה ימין, רואים עולם, אתר כאן 11.

א. צייני והציגי שני מושגים באזרחות המופיעים בסרטון. הסבירי כיצד המושגים שהצגת באים לידי ביטוי בסרטון.

ב. צייני והציגי מושג אחד מאזרחות הקשור למעורבות אזרחית פעילה, אותו לא הצגת בתשובה הקודמת.

ג. הסבירי מדוע השקפת העולם הדמוקרטית רואה בחיוב מעורבות של אזרחים בנעשה במדינה.

ד. הציגי דוגמה נוספת למעורבות אזרחית הקיימת בארץ אך בעולם, שהיית רוצה להצטרף אליה. הסבירי מדוע.

שאלה 12: מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית

- עייני בדו"ח נציב תלונות הציבור על תלונות בתקופת הקורונה.

א. צייני והציגי שני מושגים מאזרחות הבאים לידי ביטוי בדו"ח שלפניך - זכות אחת ועיקרון דמוקרטי אחד. הסבירי כיצד המושגים שהצגת באים לידי ביטוי בדו"ח.

ב. הציגי שתי תלונות מתוך הדו"ח. בתשובתך התייחסי לאופי התלונה ולגוף במדינה עליו התקבלה התלונה.

ג. הסבירי את תחושותייך בנוגע לדו"ח ולתפקוד רשויות המדינה בתקופת הקורונה.

ד. צייני והציגי מושג אחד באזרחות שמיושמו יכול לסייע למניעת מקרים דומים בעתיד. הסבירי.

חלק ג' - ידע והבנה (28 נקודות)

קראי את הקטע שלפניך ועני על שתיים מהשאלות המופיעות בעמוד הבא (לכל שאלה - 14 נקודות).

בעת האחרונה בחרו אנשים רבים לנסוע באוטובוסים בקווים שפועלים בשבת, בעקבות יוזמה של גופים פרטיים או רשויות מקומיות מסוימות. הנסיעה בקווים האלה אפשרה לאלפים להגיע בנוחות ובקלות לביקור אצל סבתא וסבא, לארוחת שבת או לסרט בקולנוע, ולפי הביקוש הרב נראה שהמיזם יתרחב ויגדל בעתיד. ממיזם זה למדנו כולנו שיעור חשוב על הכוח של מאבק אזרחי עיקש שנמשך שנים רבות ונשא פרי.

אבל בצד הרווח יש גם הפסד: בעיניי, השבת הישראלית היא לאו דווקא שבת המבוססת רק על מצוות התורה, אלא השבת שנקבעה במרוצת הדורות כיום מנוחה ויש לה משמעות וערך בעיני כלל העם היהודי. רבים מאזרחי ישראל מכירים בייחודו של יום זה, אך לא בהכרח מתוך מחויבות דתית. השבת, שהיא המתנה החשובה ביותר שהעניקה היהדות לעולם, הפסידה.

בשנים האחרונות אטמו נבחרי הציבור את אוזניהם לקולות המחלוקת על צביון השבת ובכך אפשרו למשבר השבת לתפוח לממדי ענק. כל יוזמה ליישוב מחלוקת זו נתקלה בחומה בצורה. במקום שנבחרו ציבור דתיים וחילוניים, הנבדלים זה מזה בתפיסת עולמם, יישבו את חילוקי הדעות ביניהם, הם הפקירו את הזירה. התוצאה היא שעסקים רבים פתוחים בשבת, וביישובים רבים פועלת תחבורה ציבורית בשבת.

לדעתי, ההתעקשות של נבחרו ציבור, המייצגים מגזרים שונים ודעות שונות בחברה, לסרב להקשיב איש לדעות רעהו הובילה למציאות זו שבה לא נמצא פתרון מוסכם לסוגיות המסחר והתחבורה הציבורית בשבת, ובכך הפסידה השבת. לכן עד שלא נשכיל לייצר שיח חדש, של הקשבה לדעת האחר, תפסיד היהדות גם במערכה הבאה.

תוצאה נוספת של התעקשות זו נוגעת לנותני שירות שעובדים בשבת, כמו נהגים וקופאיות. רבים מהם הם בעלי משפחות המעדיפים שלא לעבוד בשבת. לא תמיד בעלי העסק נותנים להם יום חופש חלופי, ולעיתים גם ללא תוספת תשלום בעבור עבודתם בשבת, כנדרש בחוק.

אם כך, אולי הגיע הזמן לדון על צביון השבת במדינה ולהחליט אם ראוי להנהיג תחבורה ציבורית מוגבלת בשבת, שתיתן מענה גם לחילוניים וגם לדתיים.

(מעובד על פי: ח' ארצי סרור, "הסטטוס-קוו יצא מהתחנה", מתוך: ידיעות אחרונות 25/11/19 ,

השאלות:

13. הציגי את העמדה ("חלום"): **מדינה מסורתית (מורשתית)-תרבותית**.

הסבירי כיצד באה לידי ביטוי בקטע התמיכה של כותבת המאמר בעמדה זו בנוגע לאופייה הרצוי של מדינת ישראל מן ההיבט הדתי.

14. הציגי את **עיקרון הסובלנות**.

הסבירי את טענת כותבת המאמר בנוגע למימוש עיקרון הסובלנות, כפי שהוא בא לידי ביטוי בקטע.

15. הציגי את **חוק שעות עבודה ומנוחה**.

הסבירי כיצד חוק זה בא לידי ביטוי בקטע.

חלק ד'

זוהי משימת חובה!

16. ניסוח שאלת עמדה (12 נקודות)

1. נסחי **שאלת עמדה חדשה** הכוללת **תשובה מלאה** על נושא הנמצא במחלוקת ציבורית במדינה.
2. צרפי קישור לכתבה/ למאמר עליו התבססת בניסוח השאלה והתשובה.
3. את השאלה והתשובה יש לחבר בהתאם לדרישות הבגרות באזרחות והן:
 - ניסוח עמדה מלאה וברורה
 - הצגת נימוק לעמדה המבוסס על מושג כלשהו מלימודי האזרחות
 - הצגת נימוק מנוגד המבוסס על מושג אחר מלימודי האזרחות

17. שאלת משוב אישי (5 נקודות)

ולסיום, כתבי פסקה קצרה בה תתייחסי לכל הנקודות הבאות:

1. מידת הקושי/ האתגר שהרגשת במהלך המתכונת
2. תחושות/ מחשבות כנות שלך על בחינה מסוג כזה
3. סיכום החוויה הכללית שלך מהמתכונת

בהצלחה רבה! אבישג ומרים

"אבינו שבשמים - צור ישראל וגואלו,

ברך את מדינת ישראל ראשית צמיחת גאולתנו"